

FR

2-a jaro - n°9

Augusto 1943

HET ESPERANTO IN BELGIE.

De eerste Esperantist in België is Armand DETHIER die in 't begin 1892 artikels publiceerde over Esperanto in de "Revue Timbrologique" waarvan hij de directeur was. Op het einde van 1897 maakte de bekende Kongo-ontdekker kapitein Charles LELAIRE kennis met Esperanto en besloot direct propaganda er voor te maken. Op dit oogenblik waren er in België enkele verspreide Esperantisten die onderling geen contact hadden. Hij publiceerde 8 artikels in het toenmalige dagblad "Le Petit Bleu". Deze artikels werden verspreid in brochurevorm en gratis uitgedeeld door polyglotische clubs en wetenschappelijke verenigingen. De kosten werden vergoed door enkele geleerden waaronder SOLWAY, LAMBERT o.a. Verder gaf hij twee voordrachten in de polyglotische club van Brussel. Het gevolg was een cursus in deze club gegeven door P. BLANJEAN. Weldra gevolgd door een andere cursus te Gilly-lez-Charleroi gegeven door ROULANDI. Nu moest Ch. LELAIRE naar Afrika en toen hij terugkeerde bestond er reeds enkele groepen die echter weinig actief waren. Hij nam terug de propaganda op zich en sprak o.a. in de universiteit te Gent. Nieuwe cursussen werden ingericht o.a. in het Koninklijk Atheneum te Antwerpen (1902).

Weldra traden andere propagandisten op. Te Brugge: A.J. WITTERYCK een drukker die een wekelijksche geïllustreerde revue uitgaf "De Lusthof" met een E°-rubriek. Te Leuven studeert LATTELAERT van Kortrijk en te Antwerpen Dr. RAYMOND.

Van nu voortaan verschenen veel artikels in de belgische kranten. In September 1902 werd het maandblad "La Belga Sonorilo" door LELAIRE opgericht. De administrante was student Maurice SEYNAEVE van de universiteit Gent. Dit tijdschrift bracht verschillende groepen tot stand. Antwerpen eerst in Maart 1903 met 50 leden. Dan te Leuven met de "E. Katholieke Universiteits Groep" stichtingsvergadering op 17 Maart in de aula der universiteit zelf. Meer dan 50 leden. Stichter: LATTELAERT. Daarop volgde de universiteitsstudentengroep van Gent (Mei 1903). Stichters: SEYNAEVE en CAUTERAN. De E°-sectie van de Polyglotclub van Brussel. De Leuvense groep (7 Mei) Stichters: Eug. LATHYS, advocaat VAN DIEBET en Paul BLAISE.

De Brugsche groep: stichter: A.J. WITTERYCK. De E°-sectie van de volksuniversiteit te St. Gillis-bi-Brussel. De groep van Luik waarvan stichter: OUDEN. Volgen nog de groepen van Gilly, Ascheleu, Duffel, Hoci, Marviens en Ardenne.

Zeer grooten invloed hadden de vier voordrachten van Prof. LAMBERT van de universiteit van Lyon (Frankrijk) in de 4 belgische universiteiten van Gent, Brussel, Leuven en Luik, op initiatief van Seynaeve. Dit alles leidde tot de stichting van "Belga Ligo Esperantista" op 30 Juli 1905. Voorzitter: LELAIRE.

Mar de hervorming begon te woelen. Lelaire publiceerde in "Belga Sonorilo" taalkundige studies die zeer interessant waren doch in Idistisch vaarwater terecht kwamen. Den 30 September 1908 verliet LELAIRE met een heele groep aanhangers Belga Ligo Esperantista. "Belga Sonorilo" werd nu het Ido tijdschrift tot 1914. Daartegen werd in December 1908 "Belga Esperantista" opgericht dat bleef voortbestaan tot het begin der huidige wereldoorlog doch dat in de laatste jaren een schriftje zonder enig belang geworden was.

In 1912 werd de Bruggeling A.J. WITTERYCK voorzitter van B.L.E. Van 1914 tot aan zijn dood in 1934 werd Frans SCIOOTS van Antwerpen voorzitter.

In 1925 was de toestand z68 dat een deel van het Zuid-Nederlandsche in de B.L.E. niet kon komen. Men zal wel niet beweren dat B.L.E. wilde aan politiek doen doch door het feit dat dit een belgische instelling was moesten zij wel belgisch doen en aldus konden de nationaal gezinde Zuid-Nederlanders niet toetredena. Er ontstond in Antwerpen de "Flandrensche Groep Esperantista" afdeling van het daar bestaande "Vlaansche Front".

met een eigen blad "Flandra Esperantisto". Een jaar daarna werd het overgenomen door de inmiddels opgerichtte "Flandra Ligo Esperantista" in het begin kwam het uit voor de pacifistische idee. De eerste voorzitter was advocaat Jozef UYS. Van af het begin van F.L.E. veel aanhangers zodat het veldra "L.L.E." ver overvloedigde en de bijzonderste organisatie werd in het land. Vooral in 1937-1938 werden overal velen gewonnen door een heel snel Oech-kursussen. Er waren echter geen opgeleide Esperantisten die die scharen konden leiden en daardoor geraakten de meeste groepen in verval.

Rond 1911 ontstond ook de "Flandra Unuiĝo de Katolikaj Esperantistoj" onafhankelijk van de nieuwe beweging en eveneens met eigen maandschrift "Flandra Katoliko". Daarvan werd Leo D'ALLOTTE uit Aalst de voorzitter: een zeer scherpzinnig Esperantist en zuiver idealist.

Ieder jaar werd door de drie verenigingen een belangrijk kongres gehouden, tenaam een universeel kongres te Antwerpen in 1930. Er was hier te lande ook steeds een te kort aan intellectuele luistertent.

(3)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LITERATURA ANGULO, - (deŝrigo de la traduko de "Simfonia")

... Si ne povas plu longtempe silenti. Sed ŝi luktas kaj ne cedas kaj ŝi ĝojas ke ŝi estas tiel forta. Al la kalvario de la procesio haltas. Tie la pastro benas la honojn kun la Dio-en-pano.

Cio silentas nun. La muziko ĉesas kaj ankoraŭ la rozarimumurado. En la sono blua incenso levigas kaj la beginjoj kantas per timoro x voĉo la "Tantun-Tergo"-n. Du generoj kunpapas.

La honoj surgenas kaj en la silentego kiu antaŭas la 3 sonorilintadoj Simfonia tamen postrigardas kaj ŝi renkontas la helajn okulojn de Martinus kiu rigardas ŝin frata kaj ĝentile. Li vida kapklinas.

Kaj jen la sonorilo tintas en la silento, trifoje solene kaj malrapide, kaj tiam korno ekŝutas, la muziko rekomencas susuri, malrapide kaj laŭjeste la preĝoj murmuras denove, estas brusto de l'vestaĵoj kaj flagoj kaj la procesio deŝrigas en incenso, kantaĉo kaj argenta tintado. Nun la voĉo de Simfonia levigas, Singo dancas en korpo; koro ne havas riposan pro ĝojo. Martinus rigardas ŝin ĝentile. En nur unu sopiro ŝiaj maltrankviliĝoj kaj malĝojo konspiris; kaj kvankam ŝi sciis ke li forlasis ŝin morgaŭ, ŝi sin ĝojigas superhezure en la ekvido kiu li ĵetis al ŝi.

Kaj denove ekflugas la deziroj kaj sopiroj. O se ŝi ĝin foje ĉion povus diri al li antaŭ ol li foriras, kiel la adiano estas ĝrablege. Tamen neniam plu ŝin forgesus malantaŭ la muroj de la kortoĝoj. Kiel ĝrablege scias ke li, kun ŝi van, ŝin al vi pensas.

Ŝi ridas pro la ridinda ekpenco sed kiam ŝi trairis 2 stratojn plu, ŝi firme decidis lin paroli sub 4 okuloj antaŭ ol li enirus kortoĝojon. Nun ŝi ne plu rigardas al li, pro tiu plindefortigi la belan impreson. O ŝi tiel feliĝe estas.

Kaj kiam ŝi vespera kuŝas en ŝia granda lito super kiu pendas blankaj kurtenoj, ŝi vidas la stelojn kaj diras, ridetante, al si mem: "Nu li foje ne plu ŝatus iĝi nepohato kiam mi ŝin estos dirinta al li ?".

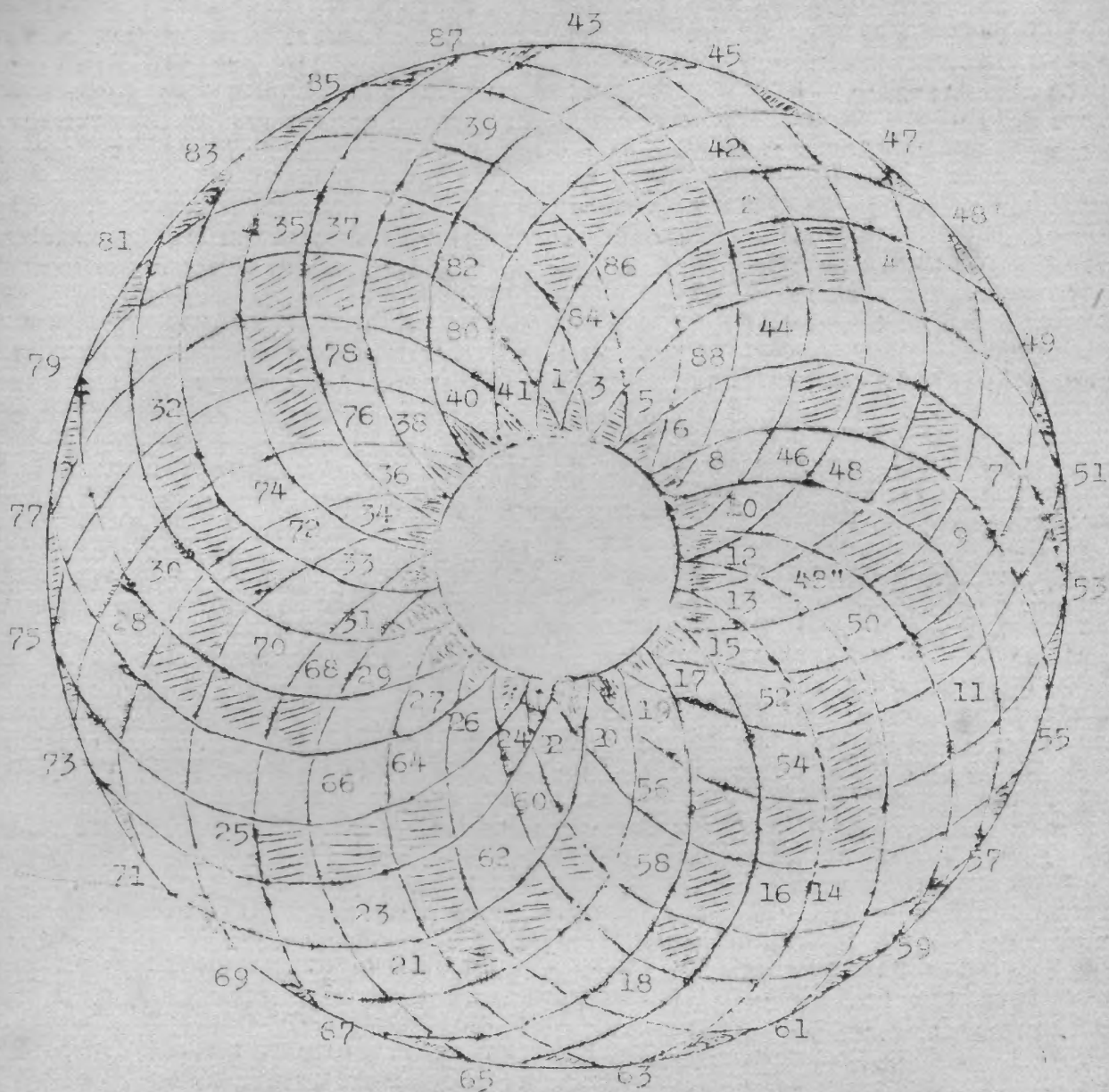
(deŝrigo de - trad. de la gendroj de "Paco k. Justaco"

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ESPERANTISTOJ KIUN VI DEVAS KONI: - Prof. Dr. Kolomoj Kuloŝaj.

Hongarsch genushero. Geboren 6 Okt. 1891 te Aburyszent. Verdt in 1929 doctent van de universiteit te Budapeŝt. Hij is een hooggeseoten man, met beweeglijke handen en een zeer karakteristieke kop: een lange neus, diepe bruine oogen, een hoog voorhoofd, en een lichtrek en de lippen. Hij speelt wat piano en componeert zelfs. Wordt Esperantist in 1913. Een goed spreker met talent voor deklamatie en actuur. Hoofdredacteur van het zeer interessante maandsblad "Literatura Mondo" (ziet ook uitgegeven). Zijn werken publiceren hem op den eersten rang der Eo-schrijvers "Mondo kaj Koro" originele gedichten 1921. "Kantanta Kungalo" vertaling van KOF Hongarsche volksliederen. "La tragedio de l'homo" van Iŝdud, neestervert uit de Hongarsche literatuur (1924) "Streĉita kardo" originele gedichten 1931. "Eterna sukcedo" een internationel le gedichten-anthologie uit 22 talen vertaald 1931. "Lingvo-Stilo-Forno" Eo-linguistisches studion 1931 "Hungara Antologio" 1933. "La Indero" uit de "Comedia" van Dante (1933) "Romaj alegioj" van Goethe. In samenwerking met G. Waringhien de "Komplet" Grammatiko de Eo". allensal werk van uitzonderlijke waarde. (X)

ENIGLA PIEDPILKO.

i-supra enigmo estas sufiĉe malfacila. Por ankoraŭ pli malfaciligigi ĝin mi intence donis malfacilajn, sed ekzaktajn, difinojn. Tiu kiu la unua sendos al mi la solvon estos persone de mi rekompensata per speciala kaj belega premio, nome la poŝtvortaro de Schildhof kiu hodiaŭ kostas 25 fr. Mi esperas ke la belega premio instigos foje la gemendobrajn al partoprenado. Se ili ne ensendos - sekve ne sin interesas nek al Esperanto nek al bela premio - tial por la lernado de la lingvo - mi devos konkludi ke iliuj loko ne plu estas en la vicoj de la gemendingvanoj.

Involu fari atenton. Estas du vicoj da vortoj sur la piedpilko: unu linio de centrifugaj vortoj t.e. de la interno al la ekstero de la pilko; kaj unu linio de centripetaj vortoj t.e. de la ekstero al la interno de la pilko. Mi sube do la difinoj kaj kun kurajo al la laboro:

1. - CENTRIFUGE (de 1 ĝis 42)

1. posedaĵo de ĉiu (R) - 2. nek tia malvarmo nek tia sono oni ŝatas - 3. persona pronome - 4. vojo laŭ kiu neniam promenis iu (R) - 5. vergato en pintaĵino - 6. formas la estonteco - 7. leviĝas kaj refalas konstante (R) - 8. utile plankornanaĵo (R) - 9. unua racihava kreitaĵo - 10. konjunkcio - 11. admirinda homa kreado (R) - 12. povoscias pli ol la gepatra lingvo (R) - 13. muziknoto - 14. relegia ceremoniaro (R) - 15. ŝatita de la cigonioj (R) - 16. ne ŝatita ripozloko (R) - 17. plendo pro malfeliĉo - 18. adverbo - 19. ne timas virboven (R) - 20. prepozicio - 21. ŝipriparadaĵo (R) - 22. loki dian favoron sur iun (R) - 23. impresas flarsenton (R) - 24. artikolo - 25. denovo - 26. kaŭzas ĝenon al elmigrantoj (R) - 27. litero -